

[informacji Część III](#)

Prawo pacjenta do informacji Część III

Małoletni pacjent, który nie ukończył 16 roku życia.

Potrzebne jest uzyskanie zgody przedstawiciela ustawowego (tj. rodziców, opiekuna prawnego), a w przypadku braku przedstawiciela ustawowego potrzebna będzie zgoda sądu opiekuńczego. Sytuacja ta dotyczy zgody zarówno na udzielenie świadczeń zdrowotnych jak również na samo zbadanie pacjenta. Przepisy przewidują ponadto w opisywanym przypadku możliwość odebrania zgody od opiekuna faktycznego małoletniego np. babcia – jednak z zastrzeżeniem że zgoda taka jest ograniczona jedynie do zbadania małoletniego pacjenta. O zgodę Sądu wnioskować powinien lekarz.

Małoletni pacjent, który ukończył 16 roku życia.

Należy uzyskać zgodę przedstawiciela ustawowego, a w przypadku braku przedstawiciela ustawowego - zgody sądu opiekuńczego oraz zgody samego małoletniego. Ustawodawca przyjął zasadę, iż osoby powyżej 16 roku życia mimo, iż nie są pełnoletnie w sensie prawnym, to jednak o kwestiach zdrowotnych ich dotyczących powinny współdecydować. Jest to tzw. zgoda kumulatywna.

Małoletni pacjent, który ukończył 16 roku życia, osoba ubezwłasnowolniona albo pacjent chory psychicznie lub upośledzony umysłowo, lecz dysponujący dostatecznym rozeznaniem, które to osoby sprzeciwiają się czynnościom medycznym,

W takim wypadku, poza zgodą przedstawiciela ustawowego lub opiekuna faktycznego albo w przypadku niewyrażenia przez nich zgody, wymagane jest zezwolenie sądu opiekuńczego. To do oceny lekarza należy sprawdzenie „dostatecznego rozeznania” osoby ubezwłasnowolnionej-pacjenta.

Pacjent jest całkowicie ubezwłasnowolniony.

W takim wypadku zgodę wyraża przedstawiciel ustawowy tej osoby. Jeżeli osoba ubezwłasnowolniona jest w stanie z rozeznaniem wyrazić opinię w sprawie badania, konieczne jest ponadto uzyskanie ponadto również jej zgody.

Pacjent ubezwłasnowolniony częściowo znajdujący się w sytuacji zabiegu o

podwyższonym ryzyku.

Wymagana jest zgoda przedstawiciela ustawowego. W przypadku jedynie badania stanu zdrowia osoba ta może wyrazić zgodę samodzielnie. Zwykle dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę prawną. Zakres uprawnień kuratora każdorazowo określa postanowienie sądu opiekuńczego. Jeśli postanowienie sądu nie wskazuje uprawnień kuratora co do leczenia, konieczne jest wtedy uzyskanie zgody zastępczej sądu opiekuńczego.

Przedstawiciel ustawowy pacjenta małoletniego, ubezwłasnowolnionego bądź niezdolnego do świadomego wyrażenia zgody nie zgadza się na wykonanie przez lekarza czynności, zabiegu operacyjnego lub diagnostyki stwarzającej podwyższone ryzyko, które są niezbędne dla usunięcia niebezpieczeństwa utraty przez pacjenta życia lub doznania ciężkiego uszkodzenia ciała bądź ciężkiego rozstroju zdrowia,

Wtedy lekarz może wykonać takie czynności wyłącznie po uzyskaniu zgody sądu opiekuńczego.

Przedstawiciel ustawowy pacjenta małoletniego, ubezwłasnowolnionego bądź niezdolnego do świadomego wyrażenia zgody nie zgadza się na wykonanie przez lekarza czynności, zabiegu operacyjnego lub diagnostyki stwarzającej podwyższone ryzyko, które są niezbędne dla usunięcia niebezpieczeństwa utraty przez pacjenta życia lub doznania ciężkiego uszkodzenia ciała bądź ciężkiego rozstroju zdrowia, a zwłoka spowodowana postępowaniem w sprawie uzyskania zgody groziłaby pacjentowi niebezpieczeństwem utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia,

Lekarz ma obowiązek, o ile jest to możliwe, zasięgnąć opinii drugiego lekarza, w miarę możliwości tej samej specjalności. O wykonywanych czynnościach lekarz niezwłocznie zawiadamia przedstawiciela ustawowego, opiekuna faktycznego lub sąd opiekuńczy.

Pacjent pełnoletni, mający pełną zdolność do czynności prawnych, ale z uwagi na stan zdrowia (nieprzytomny lub z innego powodu faktycznego niezdolny do komunikacji)

Badanie lub udzielenie pacjentowi innego świadczenia zdrowotnego bez jego zgody jest dopuszczalne, jeżeli wymaga on niezwłocznej pomocy lekarskiej, nie może wyrazić zgody z przyczyn powyższych i nie ma możliwości porozumienia się. Decyzję o podjęciu czynności medycznych w takich okolicznościach lekarz powinien w miarę możliwości skonsultować z innym lekarzem i odnotować taki przypadek w dokumentacji medycznej.

Pojęcia prawa rodzinnego

Pojęcie przedstawiciela ustawowego małoletniego pacjenta obejmuje rodziców lub opiekuna prawnego, o ile został ustanowiony przez Sąd. Zgodnie z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym władzę rodzicielską wykonuje każdy z rodziców, o ile nie został jej pozbawiony lub nie została ona ograniczona przez sąd opiekuńczy. Zatem dla ważności wyrażonej zgody wystarczy działanie jednego z rodziców. Zgodnie z art. 97 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńskiego „o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie”. Orzecznictwo przyjmuje, iż istotną sprawą dziecka jest decyzja co do leczenia w przypadku choroby o poważnym charakterze. **Lekarz wobec konfliktu rodziców co do decyzji o leczeniu dziecka, winien uzyskać zgodę sądu opiekuńskiego.**

W przypadku gdy pacjent, który jest dzieckiem ma opiekuna prawnego ustanowionego przez sąd opiekuńczy, to w gestii opiekuna prawnego leży uzyskanie zezwolenia sądu opiekuńskiego we wszelkich sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego vide: art. 156 k.r.o. Za „ważniejszą sprawę” dotyczącą osoby dziecka uważa się wyrażenie zgody na dokonanie zabiegu medycznego. Wskazuje się, iż wymóg uzyskania zezwolenia sądu opiekuńskiego dotyczy zarówno zabiegów, z którymi wiąże się znaczny stopień ryzyka, jak i tych, z którymi takie ryzyko się nie wiąże. Wymóg ten ma zastosowanie również do pacjentów, wobec których zostało orzeczone umieszczenie w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczej. W takim przypadku dochodzi do ograniczenia władzy rodzicielskiej na podstawie art. **Art. 112 [1]** § 1 krio i to na rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą przechodzą wówczas ściśle określone prawa i obowiązki wynikające z władzy rodzicielskiej, a przysługujące dotychczas rodzicom. O zakresie ograniczenia władzy rodzicielskiej decyduje sąd opiekuńczy. Treść postanowienia sądu opiekuńskiego wskazuje, kto faktycznie jest uprawniony do wyrażenia zgody na leczenie dziecka.

W opisanych powyżej sytuacjach pojawia się również pojęcie opiekuna faktycznego, należy rozumieć przez to osobę, która sprawuje stałą pieczę nad pacjentem; zaś pacjent wymaga takiej pieczy ze względu na wiek, stan zdrowia lub stan psychiczny i piecza ta jest wykonywana bez obowiązku ustawowego.

radca prawny Paweł Lenartowicz

Panaceum 03/22